

VIABILITATEA FINANCIARĂ A ORGANIZAȚIILOR
SOCIETĂȚII CIVILE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Reghina ERHAN

CZU: 316.32:336.11(478)

trinity636232@gmail.com

Societatea civilă reprezintă o noțiune care descrie forme asociative de tip apolitic, nefiind părți ale unei instituții fundamentale a statului sau a sectorului de afaceri. Astfel, organizațiile neguvernamentale – asociații sau fundații, sindicatele, uniunile patronale sunt actori ai societății civile, care intervin pe lângă factorii de decizie, pe lângă instituțiile statului de drept pentru a le influența, în sensul apărării drepturilor și intereselor grupurilor de cetățeni pe care îi reprezintă [1].

Cu toate că nu există o definiție general acceptată a termenului „*societate civilă*”, în această lucrare este luată ca bază definiția Organizației Națiunilor Unite: „entități nonprofit, grupuri voluntare de cetățeni, organizate la nivel local, național și internațional pentru a scoate în evidență probleme de interes public. Totalmente orientate și create de persoane cu interese comune, acestea desfășoară diverse servicii și funcții umanitare, reprezintă necesitățile cetățenilor în fața structurilor guvernamentale, monitorizează implementarea politicilor și programelor și susțin participarea sectorului civil la nivel comunitar” [2].

Societatea civila este formată din cetățeni, asociați sub diferite forme, care au aceleași interese și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra aceste drepturi și interese.

Exemple de instituții ale societății civile:

- organizații nonguvernamentale (ONG-uri);
- organizații comunitare (engl.: *Community-Based Organizations*);
- asociații profesionale;
- organizații politice;
- cluburi civice;
- sindicate;
- organizații filantropice;
- cluburi sociale și sportive;

- instituții culturale;
- organizații religioase,
- mișcări ecologiste;
- media [3].

Cadrul juridic al Republicii Moldova favorizează dezvoltarea Organizațiilor Societății Civile (OSC) și recunoaște trei forme distincte de organizare: asociații publice, fundații și instituții private. Majoritatea OSC din Republica Moldova sunt înregistrate în calitate de asociații publice [4, p.3].

Conform datelor din Registrul de Stat al Organizațiilor Necomerciale, în anul 2017 au fost înregistrate cca 11.653 de OSC-uri. Dintre cele 29 de domenii de activitate existente în cadrul acestui registru, cele mai multe activează în domeniile: educație (1.774), dezvoltare durabilă (1.742), drepturile omului (1.035) și asistență socială (1.007) [5].

Totodată, în anul 2017, în Republica Moldova au fost înregistrate cca 7.950 de asociații obștești naționale, excluzând fundațiile, instituțiile private și publice și organizațiile religioase. Numărul asociațiilor obștești locale este necunoscut din cauza ca autoritățile locale nu prezintă informațiile corespunzătoare Ministerului Justiției. Prin urmare, nici societatea și nici statul nu cunoaște numărul real total de organizații ale societății civile locale și naționale în Moldova. Majoritatea OSC înregistrate (aprox. 65%) sunt localizate în mun. Chișinău, deși această unitate teritorial-administrativă reprezintă doar aproximativ 25% din populația totală a țării. Conform estimărilor neoficiale, în regiunea transnistriană a Republicii Moldova sunt înregistrate circa 2.500 de asociații obșteti. Moldova are aproximativ 1,9 de OSC raportat la 1000 de locuitori, ceea ce reprezintă un progres comparativ cu Ucraina (1,2) și FR (1,6). Însă acest număr este considerabil mai mic în comparație cu țările din Europa de Est: România (2,9), Macedonia (5,6), Ungaria (6,6), Croația (9,6) [6].

Conform estimărilor, doar cca 25% din numărul total al OSC sunt suficient de active și dezvoltă diferite proiecte și inițiative. Una din cauzele numărului redus de ONG-uri active este lipsa unor surse de finanțare din interiorul țării prin intermediul finanțărilor publice și private, dar și lipsa unor mecanisme de generare a veniturilor prin

prestarea de servicii. În Republica Moldova a lipsit ca atare și o politică clară de susținere și dezvoltare a sectorului asociativ [6].

Activitățile organizațiilor neguvernamentale sunt finanțate în proporție de 80-90% de către donator externi. Uniunea Europeană și SUA reprezintă cei mai mari furnizori de asistență pentru dezvoltare și finanțare pentru proiecte și OSC în Republica Moldova. Statul nu are suficiente posibilități financiare pentru finanțarea OSC, în timp ce nu există un parteneriat complex între organizațiile neguvernamentale și comunitatea de afaceri. Statul acordă unele facilități fiscale pentru OSC, cum este scutirea de la impozitul pe venit pentru asociațiile obștești cu statut de utilitate publică [4, p.3].

În Republica Moldova au fost înregistrate progrese limitate în elaborarea și implementarea mecanismelor financiare și fiscale în favoarea OSC. Asigurarea viabilității financiare reprezintă un aspect esențial în dezvoltarea sectorului asociativ din țară, iar realizările corespunzătoare din ultimii ani sunt, deși vizibile, insuficiente pentru consolidarea durabilității OSC, confirmate atât de rezoluțiile forumurilor ONG cât și de diferite studii [6].

În comparație cu situația în țările din regiune, Moldova este țara având cea mai mare dependență de sursele de finanțare din exterior. Astfel, conform unor studii privind durabilitatea financiară a ONG în mai multe țări europene, inclusiv România, Polonia, Ungaria, Cehia și Slovacia, marea majoritate a resurselor financiare ale ONG, cca 43%, se formează din modalități de generare a veniturilor proprii, inclusiv din cotizații de membru, activități economice, servicii contra plată, venitul generat de investiții. În țările menționate, suportul sectorului public se poziționează de asemenea ca o sursă semnificativă de venit și constituie cca 35%. Această categorie este urmată de surse ce rezultă din filantropia privată (22%), inclusiv din facilitățile fiscale pentru agenții economici privați, facilitățile fiscale individuale, contribuția voluntarilor [6].

Experiența internațională demonstrează că sunt necesare mai multe mecanisme și instrumente de stimulare a durabilității financiare a societății civile pentru a institui un climat favorabil și punerea în aplicare a celor trei seturi de mecanisme pentru asigurarea viabilității

financiare ale OSC: (I) finanțarea publică directă și indirectă – facilități/scutiri fiscale, granturi, subsidii bugetare, granturi pentru anumite scopuri de utilitate publică, contracte pentru prestarea unor servicii sociale; (II) filantropia privată – facilități fiscale pentru donatori, inclusiv prin deducerea donațiilor, direcționarea unui procent din impozitul pe venit al contribuabililor și (III) generarea de venituri – instituirea unui mediu favorabil pentru desfășurarea activităților economice, facilitarea fiscală a activităților de antreprenariat social [6].

Referințe:

1. Societate civilă. Portal civic. 5 Februarie 2008. [Accesat 28.08.2020] Disponibil: <https://civic.md/util/resurse-ong/1722-societate-civila.html>
2. Further Definitions of an NGO. *Non-governmental organizations UK: 1945-97*. [Accesat 28.08.2020] Disponibil: <http://www.ngo.bham.ac.uk/Definingfurther.htm>
3. Societate civilă. *Wikipedia: Enciclopedia liberă*. 13 aprilie 2020, 20:50 [Accesat 28.08.2020] Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Societate_civil%C4%83
4. *Organizațiile societății civile: evoluția, sustenabilitatea și participarea la dialogul politic*. Chișinău, 2014. 55 p. [Accesat 28.08.2020] Disponibil: http://www.viitorul.org/files/4684299_md_mapping_md_idi.pdf
5. Comunicat: A fost lansat Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile pentru anul 2017. Centrul de instruire și consultanță organizațională. [Accesat 29.08.2020] Disponibil: <https://management.md/a-fost-lansat-indexului-sustenabilitatii-organizatiilor-societatii-civile-pentru-anul-2017/>
6. Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 51 din 23.03.2018 privind aprobarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2018–2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2018–2020. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 157-166, art. 298. [Accesat 29.08.2020] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105436&lang=ro